

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA**  
**FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE**  
**ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE**

# **Folclorul românesc în opera lui Mircea Eliade**

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT**

**Conducător de doctorat:**

**Prof. univ. dr. Vasile Muscă**

**Student-doctorand:**

**Sandra Gabriela Cibicenco**

**2016**

## Cuprins

Introducere

I. Mit și folclor: clarificări ale termenilor

I.1. Mitul: structură, formă și funcții

I.2. Folclorul ca „variantă degradată” a mitului

II. Teme și motive ale folclorului românesc

II.1. Cosmogonia

II.2. Zalmoxis

II.3. Zâne, iele, călușari

II.4. Meșterul Manole

II.5. Miorița

II.6. Folclorul medical. Cultul mătrăgunei

III. Folclor și literatură

III.1. Literatura populară

III.2. Motive folclorice în beletristica lui Mircea Eliade

IV. Mircea Eliade și folcloriștii români

Concluzii

Bibliografie

### Cuvinte-cheie:

Mircea Eliade, mit, sacru, profan, homo religiosus, folclor românesc, cosmogonie, Zalmoxis, zâne, Meșterul Manole, Miorița, folclor medical, medicină magică, mătrăgună, literatură populară, literatură fantastică, credințele poporului român

Lucrarea de față, „Folclorul românesc în opera lui Mircea Eliade”, analizează, sub forma unui studiu monografic, legăturile lui Mircea Eliade cu folclorul, domeniu ce i-a suscitat un interes constant, vizibil atât în cercetarea științifică, cât și în opera sa artistică. Pentru îndeplinirea obiectivului propus, a fost necesară consultarea întregii opere eliadiene: publicistică, eseistică, studii de istoria religiilor, beletristică (romane, nuvele, piese de teatru) și, în plus, identificarea relațiilor dintre istoricul religiilor și marii folcloriști români. Caracterul științific al acestui studiu este susținut, de asemenea, de parcurgerea referințelor critice la opera lui Eliade și a unei bibliografii esențiale a folclorului românesc.

Lucrarea este structurată pe patru capitole. Primul dintre ele, „Mit și folclor, clarificări ale termenilor”, își propune să delimiteze cele două concepte în gândirea marelui filosof. Împărțit, la rândul său, în două subcapitole, „Mitul: structură, formă și funcții” și „Folclorul ca «variantă degradată» a mitului”, acest segment este cel care abordează din punct de vedere filosofic concepțiile lui Mircea Eliade cu privire la mit și folclor.

Problematika mitului este discutată de istoricul religiilor încă din primele sale scrieri, cele de tinerețe, ea fiind prezentă, ulterior, în majoritatea studiilor sale. *Aspecte ale mitului* este, din acest punct de vedere, cartea cea mai relevantă a lui Eliade, în care abordează mitul prin definiții, clasificări, identificări ale structurii și funcției. Privit ca o „istorie sacră”, care s-a petrecut în timpul primordial al începuturilor, în *illo tempore*, mitul însumează, în concepția lui Mircea Eliade, două valori: „această istorie este considerată ca fiind absolut *adevărată* (pentru că se referă la niște realități) și *sacră* (pentru că este opera ființelor supranaturale)”<sup>1</sup>.

Definiția pe care Mircea Eliade o dă mitului pornește de la concepția sa asupra sacrului, care, și el, este definit prin raportare la profan. Istoricul religiilor impune termenul de *hierofanie*, pentru a descrie manifestarea sacrului în lume. Însă conceptul de sacru, la rândul său, implică alte două elemente: spațiul sacru și timpul sacru, cărora le corespund spațiul

---

<sup>1</sup> Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, în românește de Paul G. Dinopol, prefață de Vasile Nicolescu, București, Editura Univers, 1978, p. 18.

profan și timpul profan. Martorul acestor dimensiuni este omul arhaic, al societății tradiționale, acel „primitiv”, definit de Eliade drept *homo religiosus*. Pentru omul arhaic, singura realitate este mitul, deoarece el istorisește o creație, despre cum a luat ființă lumea, fapt pentru care el va deservi drept model. „Primitivul”, pentru a se afla în realitate, cât mai aproape de zei și de sacru, va imita faptele strămoșilor săi.

Pentru Mircea Eliade, materialele folclorice reprezintă surse importante în definirea și identificarea mentalității societății arhaice, folclorul comportând și păstrând mărturii scrise sau orale, care trădează structura și spiritualitatea lui *homo religiosus*. Iar aceste mărturii sunt, conform istoricului religiilor, „variante degradate” ale mitului.

Capitolul al doilea al lucrării, „Teme și motive ale folclorului românesc”, își propune să identifice și să elaboreze teme și motive analizate de Mircea Eliade. Întâi de toate, acest segment relevă, într-o manieră introductivă, interesul lui Eliade pentru folclor, pornind de la primele sale scrieri și până la amplele studii de istoria religiilor. Mircea Handoca a reunit, în patru volume, publicistica lui Eliade, dintre anii 1921-1928, în ciclul de *Scrieri de tinerețe: Cum am descoperit piatra filosofală, Misterele și inițierea orientală, Itinerariu spiritual și Apologia virilității*, volume deosebit de importante pentru tratarea acestui subiect. Se întrezărește interesul lui Mircea Eliade pentru folclor încă din scrierile naive de la 15 ani, de la an la an observându-se o din ce în ce mai amplă documentare asupra mitului și folclorului.

Capitolul este segmentat, la rândul său, în șase subcapitole, după cum urmează: „Cosmogonia”, „Zalmoxis”, „Zâne, iele, călușari”, „Meșterul Manole”, „Miorița”, „Folclorul medical. Cultul mătrăgunei”. Mitul cosmogonic românesc a fost abordat de Mircea Eliade în *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, unul din volumele sale reprezentative, care însumează studii asupra folclorului românesc. Pornind, prin metodă comparată, de la studiile predecesorilor săi folcloriști, Eliade identifică unele elemente în cosmogonia românească: prezența lui *deus otiosus* – zeul care, după ce a creat lumea, s-a retras –, principiul apelor primordiale – de origine indiană – și scufundarea cosmogonică a Diavolului. În concepția lui Mircea Eliade, mitul cosmogonic reprezintă un model pentru toate miturile, deoarece el povestește creația, cum a luat ființă lumea. Celelalte mituri sunt numite de origine, iar ele reiau povestea creației celorlalte elemente ale umanității: plante, animale, construcții, legături sociale ș.a.m.d.

Subcapitolul dedicat zalmoxismului își propune situarea interpretării lui Mircea Eliade a mitului lui Zalmoxis în contextul opiniilor formulate de predecesorii săi. Interesul pentru cultul lui Zalmoxis este unul proeminent în studiile istoricului religiilor, acesta reflectându-se inclusiv în titlul revistei (apărută doar în trei numere) *Zalmoxis*, un proiect unic în România, inițiat de istoricul religiilor.

Subcapitolul „Zâne, iele, călușari” aduce în prim-plan interesul lui Mircea Eliade pentru personajele mitologiei românești. Pornind de la imaginea pe care acestea o au în societatea tradițională, reconstituită din variantele culese de diverși folcloriști, Mircea Eliade identifică o posibilă origine a lor în cultul zeiței Diana și le plasează în contextul dezbaterii vrăjitoriei în Europa, în volumul *Ocultism, vrăjitorie și mode culturale. Eseuri de religie comparată*. Motivul ielelor, al zânelor, este unul, s-ar putea spune, obsesiv pentru istoricul religiilor, el manifestându-se inclusiv în planul literaturii sale. Același lucru se observă și în cazul călușarilor – considerați, în folclorul poporului român, ca fiind cei care vindecă oamenii de blestemul rusaliilor, zânele rele –, motivul fiind prezent, după cum se va vedea în următorul capitol, în nuvela *Nouăsprezece trandafiri*.

Le urmează, motivelor de mai sus, interpretarea lui Mircea Eliade asupra celor două mituri fundamentale ale poporului român, cristalizate artistic în baladele *Miorița* și *Meșterul Manole*. Analiza variantelor acestora se întâlnește frecvent în opera istoricului religiilor, care, în interpretarea lor, pornește de la studiile unor folcloriști ca Dumitru Caracostea, Constantin Brăiloiu, B.P. Hasdeu etc. În cazul *Mioriței*, este întâlnită atitudinea în fața morții, pe când în cazul baladei *Meșterului Manole*, jertfa zidirii, care este plasată în contextul universal al ritualurilor de construcție.

La fel de importante sunt opiniile lui Eliade cu privire la folclorul medical românesc, la medicina magică, unde un loc deosebit îl ocupă studiul cultului mătrăgunei. Interesul pentru medicina tradițională s-a manifestat încă din primele sale scrieri, Eliade întreținând o corespondență cu ilustrul medic clujean Valeriu Bologa. La fel s-a întâmplat și în cazul mătrăgunei, planta care avea să îl fascineze tot timpul și căreia îi planificase un volum, *La Mandragore*, un proiect ce va rămâne însă nefinalizat.

Cel de-al treilea capitol, „Folclor și literatură”, cuprinde două segmente importante: opiniile lui Mircea Eliade cu privire la literatura populară și prezența motivelor folclorice în beletristica sa. Un opozant convins al curentului sămănătorist în literatură, Mircea Eliade condamnă lipsa de imaginație a scriitorilor care uzează de motive folclorice, însă omit ceea ce este mai important: „prezența fantastică”. În opinia sa, „literatura, orală sau scrisă, este fiica mitologiei și a moștenit ceva din funcțiile acesteia: să povestească întâmplări, să povestească ceva semnificativ ce s-a petrecut în lume”<sup>2</sup>.

Beletristica lui Mircea Eliade își propune să surprindă această „prezență fantastică”. Toate romanele, nuvelele și piesele de teatru ale istoricului religiilor sunt încadrate în

---

<sup>2</sup> Mircea Eliade, *Încercarea Labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet*, traducere și note de Doina Cornea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p. 141-142.

literatura fantastică și în toate se regăsește, mai mult sau mai puțin vizibil, un element al culturii tradiționale românești sau al mitologiei românești. Segmentul acesta al lucrării aduce în discuție titluri ca *Isabel și Apele Diavolului* – romanul de debut al lui Mircea Eliade, în care se regăsește motivul Diavolului și al scufundării –, nuvela *Nouăsprezece trandafiri* – în care se regăsește motivul dansului Călușarilor și prezența personajului „Mutul”, membru indispensabil al cetei –, romanul *Domnișoara Christina* – care explorează motivul strigoiiului, acțiunea petrecându-se în timpul Răscoalei țăranilor de la 1907 –, romanul *Șarpele* – în care se poate observa motivul descântecului, precum și remarca personajului central, Andronic, care confesează sentimentul că el aparține zidurilor mănăstirii, în jurul căreia se petrece acțiunea –, micro-romanul *Pe Strada Mântuleasa* – care abundă în simboluri și în care se regăsește descântecul mătrăgunei, precum și motivul locuinței subterane, asemănătoare celei a lui Zalmoxis, care se retrage în ea pe perioada a trei ani – și, nu în ultimul rând, capodopera lui Mircea Eliade, după cum o numește autorul, *Noaptea de Sânziene* – în care se regăsește permanenta obsesie a filosofului pentru solstițiul de vară, un roman care a avut parte de nenumărate interpretări, atât din punctul de vedere al criticii literare, cât și din cel al exegeților lui Eliade, care au încercat să descifreze simbolurile și să le atribuie un corespondent în crezurile politice ale acestuia.

Ultimul capitol, de dimensiuni mai reduse, își propune să identifice relația lui Mircea Eliade cu folcloriștii români: Valeriu Bologa – medicul clujean cu care Eliade s-a aflat în corespondență; Moses Gaster și Lazăr Șăineanu – de origine evreiască, care au fost expulzați din țară, fapt ce a stârnit în Eliade o atitudine de revoltă, doi mari folcloriști pe care i-a apreciat și cărora le-a dedicat articole în publicistica vremii –, B.P. Hasdeu – marele cărturar față de care Eliade a avut o stimă deosebită și căruia i-a dedicat numeroase studii și, inclusiv, o reeditare a operei –, Constantin Brăiloiu – marele folclorist muzicolog, apreciat pentru studiile asupra baladei *Miorița* –, Ovid Densusianu – un opozant al curentului sămănătorist –, Dumitru Caracostea – probabil cel mai citat folclorist în studiile lui Eliade –, Ion Mușlea – întemeietorul Anuarului Arhivei de Folclor de la Cluj –, Ion-Aurel Candrea – autorul care a completat cunoștințele lui Eliade asupra botanicii și asupra studiului mătrăgunei –, Nicolae Cartoian – cel care a contribuit considerabil la studiul cărților vechi românești și la literatura românească veche –, Petru Caraman – colaboratorul lui Mircea Eliade la revista *Zalmoxis*, cel cu care avea să întrețină o corespondență și un schimb de cărți –, Simeon Florea Marian, apreciat, în special, pentru studiile asupra cosmogoniei românești – și, nu în ultimul rând, Ion Diaconu – elevul lui Ovid Densusianu, care a susținut munca de cercetare în mediul provincial.

Cu toate că lucrarea de față tratează concepțiile lui Mircea Eliade asupra culturii tradiționale românești, ea nu înaintează în dezbaterăa unui subiect controversat: legăturile dintre crezurile politice ale lui Eliade și interesul său pentru folclorul românesc. Mircea Eliade a fost de nenumărate ori acuzat, de unii cercetători, disculpat, de către alții, încât subiectul acesta este aproape epuizat și nu își are locul în studiul de față. Acesta nu își propune o analiză a ideologiilor politice ale vremii, disculparea sau acuzarea lui Eliade de fascism, legionarism, antisemitism, ci, din contră, se bucură de o analiză neutră și perfect delimitată la subiectul ales.

Bibliografia principală este formată din scrierile lui Mircea Eliade, în care sunt incluse toate titlurile importante în care este discutată problematica folclorului, regăsindu-se aici publicistică, memorii, jurnale, eseuri, volume științifice și scrieri literare (romane, nuvele, piese de teatru). Bibliografia secundară însumează principalele titluri din bibliografia folcloristicii românești, menite să clarifice anumite teme și motive discutate de istoricul religiilor, precum și puținele titluri care discută despre prezența folclorului în scrierile lui Mircea Eliade.

Lucrarea „Folclorul românesc în opera lui Mircea Eliade” nu își asumă meritul de a fi epuizat bibliografia și nici subiectul, însă se bucură de caracterul monografic pe care l-a dobândit, în urma analizei elementelor ce țin de domeniul folclorului, din întreaga operă a lui Eliade.

## **Bibliografie (selectiv)**

### **1. Bibliografie primară: Opera lui Mircea Eliade**

#### **A) Volume:**

*Alchimia asiatică*, București, Editura Humanitas, 1991

*Arta de a muri. Antologie*, ediția a III-a, adăugită și îmbunătățită, selecție de texte și note de Magda Ursache și Petru Ursache, prefață de Petru Ursache, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2006

*Aspecte ale mitului*, în românește de Paul G. Dinopol, prefață de Vasile Nicolescu, București, Editura Univers, 1978

*Cosmologie și alchimie babiloniană*, ediția a II-a, Iași, Editura Moldova, 1991

*Cum am găsit piatra filozofală. Scrieri de tinerețe. 1921-1925*, îngrijirea ediției și note de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1996

*De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale*, traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura științifică și enciclopedică, 1980

*Domnișoara Christina. Șarpele*, București, Editura Jurnalul Național, 2011

*Europa, Asia, America... Corespondență, Vol. I, A-H*, cuvânt înainte și îngrijirea ediției de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1999

*Europa, Asia, America... Corespondență, Vol. II, I-P*, cuvânt înainte și îngrijirea ediției de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2004

*Europa, Asia, America... Corespondență, Vol. III, R-Z*, cuvânt înainte și îngrijirea ediției de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2004

*Făurari și alchimiști*, traducere din franceză de Maria și Cezar Ivănescu, București, Editura Humanitas, 1996

*Fragmentarium*, ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 2008

*Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, prefață de Georges Dumézil, traducere din franceză de Alexandra Beldescu, București, Editura Humanitas, 2013

*Insula lui Euthanasius*, ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 2008

*Isabel și Apele Diavolului*, prefață de Liviu Bordaș, București, Editura Jurnalul Național, 2014



*Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. II – *De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului*, traducere de Cezar Baltag, Iași, Editura Polirom, 2011

*Itinerariu spiritual. Scrieri de tinerețe. 1927*, îngrijirea ediției și note de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2003

*Împotriva deznădejzii. Publicistica exilului*, ediție îngrijită de Mircea Handoca, cu o prefață de Monica Spiridon, București, Editura Humanitas, 1992

*Încercarea Labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet*, traducere și note de Doina Cornea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990

*Jurnal. 1941-1969*, ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2004

*Jurnal. 1970-1985*, ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2004

*Jurnalul portughez și alte scrieri*, vol. I, prefață și îngrijire de ediție de Sorin Alexandrescu, studii introductive, note și traduceri de Sorin Alexandrescu, Florin Țurcanu, Mihai Zamfir, traduceri din portugheză și glosar de nume de Mihai Zamfir, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Humanitas, 2007

*Jurnalul portughez și alte scrieri*, vol. II, îngrijire de ediție de Sorin Alexandrescu, traduceri din portugheză și glosar de nume de Mihai Zamfir, București, Editura Humanitas, 2006

*Mefistofel și androginul*, traducere de Alexandra Cuniță, București, Editura Humanitas, 1995

*Memorii. 1907-1960*, ediția a II-a, revăzută și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1997

*Meșterul Manole. Studii de etnologie și mitologie. Antologie*, selecție de texte și note de Magda Ursache și Petru Ursache, prefață de Petru Ursache, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2008

*Misterele și inițierea orientală. Scrieri de tinerețe. 1926*, îngrijirea ediției și note de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1998

*Mitul eternei reînțoarceri*, traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011

*Mitul reînțoarcerii*, București, Editura Humanitas, 2003

*Mituri, vise și mistere*, traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010

*Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie*, traducere de Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 1994

*Nouăsprezece trandafiri*, București, Editura Românul, 1991

*Noaptea de Sânziene*, vol. I și II, prefață de Angelo Mitchievici, tabel cronologic și referințe critice de Mihai Iovănel, București, Editura Litera / Jurnalul Național, 2010

*Oceanografie*, București, Editura Humanitas, 1991

*Ocultism, vrăjitorie și mode culturale. Eseuri de religie comparată*, traducere din engleză de Elena Bortă, București, Editura Humanitas, 1997

*Proză fantastică*, vol. II, *Secretul doctorului Honigberger*, ediție de Eugen Simion, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991

*Proză fantastică*, vol. III, *Pe Strada Mântuleasa*, ediție de Eugen Simion, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991

*Sacrul și profanul*, ediția a III-a, traducere din franceză de Brîndușa Prelipceanu, București, Editura Humanitas, 2007

*Solilocvii*, București, Editura Humanitas, 1991

*Șantier. Roman indirect*, ediția a II-a, cuvânt înainte și îngrijirea ediției de Mircea Handoca, București, Editura Rum-Irina, 1991

*Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului*, traducere din franceză de Brîndușa Prelipceanu și Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 2014

*Textele „legionare” și despre „românism”*, ediție îngrijită și selecție de texte de Mircea Handoca, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001

*Tratat de istorie a religiilor*, cu o prefață de Georges Dumézil și un cuvânt înainte al autorului, traducere din franceză de Mariana Noica, ediția a V-a, București, Editura Humanitas, 2013

*Virilitate și asceză. Scrieri de tinerețe. 1928*, îngrijirea ediției, note și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2008

## **B) Volume colective:**

Mircea Eliade, „Littérature orale” în *Encyclopédie de la Pléiade: Histoire des littératures*, vol. I, *Littératures anciennes, orientales et orales*, volume publié sur la direction de Raymond Queneau, Librairie Gallimard, 1955

### C) Articole

„Tradiție și actualitate românească”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3146, 16 februarie 1938, p. 2

„Scriitori români peste hotare”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3122, 23 ianuarie 1938, p. 2

„Poezie populară în limba franceză”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3123, 24 ianuarie 1938, p. 2

„Nu piere...”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3127, 28 ianuarie 1938, p. 2

„Folclor românesc”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3140, 10 februarie 1938, p. 3

„Amintirile unui «sămănătorist»”, în *Cuvântul*, an XV, nr. 3149, 19 februarie 1938, p. 2

„Folclor și creație cultă”, în *Sânzana*, an I, nr. 11, 18 decembrie 1937, p. 3

„Cultură și Creație” în *Cuvântul studențesc*, an XI, 15 februarie 1936, p. 3

### 2. Bibliografie secundară

ALLEN, Douglas, *Mit și religie la Mircea Eliade*, traducere din limba engleză și index de Liviu Costin, prefață de Mihaela Gligor, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011

BÎRLEA, Ovidiu, *Folclorul românesc*, vol. I, București, Editura Minerva, 1981

BÎRLEA, Ovidiu, *Folclorul românesc*, vol. II, București, Editura Minerva, 1983

BÎRLEA, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura enciclopedică română, 1974

BÎRLEA, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1976

BORBÉLY, Ștefan, *Proza fantastică a lui Mircea Eliade. Complexul gnostic*, Cluj-Napoca, Editura „Biblioteca Apostrof”, 2003

CANDREA, Ion-Aureliu, *Folclorul medical român comparat. Privire generală. Medicina magică*, studiu introductiv de Lucia Berdan, Iași, Editura Polirom, 1999

CANDREA, Ion-Aureliu, *Iarba fiarelor. Studii de folclor. Din datinile și credințele poporului român*, cuvânt înainte de Dan Horia Mazilu. Studiu introductiv și ediție de Al. Dobre. Cu o listă a lucrărilor citate de I.-A. Candrea în studiile publicate în acest volum, alcătuită de Petre Florea, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Academia Română, Institutul de Istorie și Teorie literară „G. Călinescu”, 2001

CARAMAN, Petru, *Studii de folclor*, vol. I, ediție îngrijită de Viorica Săvulescu, studiu introductiv și tabel cronologic de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1987

CHIȚIMIA, I.C., *Folclorul românesc în perspectiva comparată*, București, Editura Minerva, 1971

COCCHIARA, Giuseppe, *Istoria folcloristicii europene. Europa în căutare de sine*, traducere din limba italiană de Michaela Șchiopu, București, Editura Saeculum I.O., 2004

CULIANU, Ioan Petru, *Studii românești*, vol. I, *Fantasmeme nihilismului. Secretul doctorului Eliade*, traduceri de Corina Popescu și Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 2000

CULIANU, Ioan Petru, *Studii românești*, vol. II, *Soarele și Luna. Otrăvurile admirației*, traduceri de Maria-Magdalena Anghelescu, Corina Popescu și Dan Petrescu, notă asupra ediției de Tereza Culianu-Petrescu, Iași, Editura Polirom, 2009

CULIANU, Ioan Petru, *Mircea Eliade*, ediție revăzută și augmentată, traducere de Florin Chirițescu și Dan Petrescu, cu o scrisoare de la Mircea Eliade și o postfață de Sorin Antohi, București, Editura Nemira, 1995

DANA, Dan, *Métamorphoses de Mircea Eliade. À partir du motif de Zalmoxis*, Éditions de l'École des hautes études en sciences sociales, Librairie philosophique J. Vrin, 2012.

DANA, Dan, *Zalmoxis de la Herodot la Mircea Eliade. Istorii despre un zeu al pretextului*, Iași, Editura Polirom, 2008

ELIADE, Mircea, CULIANU, Ioan Petru, *Dicționar al religiilor*, cu colaborarea lui H.S. Wiesner, ediție nouă, traducere din limbă franceză de Dan Petrescu, Iași, Editura Polirom, 2007

GASTER, Mozes, *Studii de folclor comparat*, ediție îngrijită, prefață și note de Petre Florea, București, Editura Saeculum I.O., 2003

GLIGOR, Mihaela, *Între filosofie și medicină. Folclorul medical în viziunea lui Mircea Eliade și Valeriu Bologa*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012

GLODEANU, Gheorghe, *Fantasticul în proza lui Mircea Eliade*, Baia Mare, Editura Gutinul S.R.L., 1993

HASDEU, B.P., *Folcloristica*, vol. I și II, ediție critică, note, variante, comentarii de I. Oprișan, București, Editura Saeculum I.O., 2008

HANDOCA, Mircea, *Mircea Eliade. Câteva ipostaze ale unei personalități proteice*, București, Editura Minerva, 1992

HANDOCA, Mircea, *Pro Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006

HANDOCA, Mircea, *Viața lui Mircea Eliade*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000

IDEL, Moshe, *Mircea Eliade. De la magie la mit*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Iași, Editura Polirom, 2014

KERNBACH, Victor, *Miturile esențiale. Antologie de texte mitologice*, cu o introducere în mitologia generală, comentarii critice și note istorice, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996

KERNBACH, Victor, *Universul mitic al românilor*, București, Editura Științifică, 1994

MARINO, Adrian, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980

MUȘLEA, Ion, *Arhiva de folclor a României. Studii, memorii ale întemeierii, rapoarte de activitate, chestionare. 1930-1948*, ediție critică, note, cronologie, comentarii și bibliografie de Ion Cuceu și Maria Cuceu, prefață de Ion Cuceu, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2005

NICULIȚĂ-VORONCA, Elena, *Datinile și credințele poporului român. Adunate și așezate în ordine mitologică*, ediție îngrijită și introducere de Iordan Datcu, vol. I și II, București, Editura Saeculum Vizual, 2008

OIȘTEANU, Andrei, *Mythos & Logos. Studii și eseuri de antropologie culturală* (ediție ilustrată), ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Nemira, 1998

OIȘTEANU, Andrei, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură*, ediția a III-a, revăzută, adăugită și ilustrată, Iași, Editura Polirom, 2014

OIȘTEANU, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească* (ediție ilustrată), Iași, Editura Polirom, 2004

OIȘTEANU, Andrei, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*, ediția a II-a, revăzută, adăugită și ilustrată, Iași, Editura Polirom, 2014

PAMFILE, Tudor, *Mitologia poporului român*, 2 volume, ediția a II-a, îngrijită și prefațată de I. Oprișan, București, Editura Vestala, 2008

PAMFILE, Tudor, *Mitologie românească*, ediție îngrijită și prefațată de Iordan Datcu, București, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională”, 2000

PÂRVAN, Vasile, *Getica. O protoistorie a Daciei*, ediție îngrijită, note, comentarii și postfață de Radu Florescu, București, Editura Meridiane, 1982

PETRESCU, Nicolae, *Primitivii. Organizare. Instituții. Credințe. Mentalitate*, București, Editura Saeculum I.O., 2003

PETREU, Marta, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Iași, Editura Polirom, 2011

POP-CURȘEU, Ioan, *Magie și vrăjitorie în cultura română. Istorie, literatură, mentalități*, București/Iași, Editurile Cartea Românească/Polirom, 2013

SIMION, Eugen, *Mircea Eliade, spirit al amplitudinii*, București, Editura Demiurg, [f.a.]

ȘĂINEANU, Lazăr, *Ielele sau zânele rele. Studii folclorice*, ediție critică și prefață de I. Oprișan, București, Editura Saeculum I.O., 2012

ȘTEFĂNESCU, Paul, *Buruiana diavolului. Incursiune în lumea plantelor magice*, București, Editura Vestala, 2008

TALOȘ, Ion, *Meșterul Manole*, vol. I, București, Editura Minerva, 1973

TALOȘ, Ion, *Meșterul Manole. Contribuție la studiul unei teme de folclor european*, vol. II, *Corpusul variantelor românești*, București, Editura Grai și suflet/Cultura Națională, 1997

TALOȘ, Ion, *Gândirea magico-religioasă la români. Dicționar*, București, Editura enciclopedică, 2001

TALOȘ, Ion, „Miorița și vechile rituri funerare la români”, în *Anuarul de folclor III-IV*, Universitatea din Cluj-Napoca/Centrul de științe sociale/Sectorul de etnologie și sociologie, Cluj-Napoca, 1983, p. 15-35

ȚURCANU, Florin, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, ediția a II-a, revăzută, traducere din franceză de Monica Anghel și Dragoș Dodu, cu o prefață de Zoe Petre, București, Editura Humanitas, 2007

ȚUȚEA, Petre, *Mircea Eliade*, ediție îngrijită de Tudor B. Munteanu, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007

URSACHE, Petru, *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade*, ediția a III-a, revăzută și dezvoltată, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2008

VLĂDUȚESCU, Gheorghe, *Filosofia legendelor cosmogonice românești*, București, Editura Paideia, 1998

### **3. Dicționare, enciclopedii, antologii**

*Conferința internațională „Tradiție și inovație. Unitate și diversitate în context european”*, 30-31 octombrie 2015, coordonator: Delia-Anamaria Răchișan, București, Editura Etnologică, 2015

*Dicționar de etnologie și antropologie*, coord.: Pierre Bonte, Michel Izard, Iași, Editura Polirom, 1999

„*Dosarul*” *Mircea Eliade IV (1929-1936). Jos farsa! Partea întâi*, cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, București, Editura Curtea Veche, 2000

„Dosarul” *Mircea Eliade XV (1984-1985). Personalitate fascinantă*, cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, București, Editura Curtea Veche, 2013

*Dreptul la memorie în lectura lui Iordan Chimet*, vol. I. *Cuvintele fundamentale și Miturile*, selecție și antologie de Iordan Chimet, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992

*Dreptul la memorie în lectura lui Iordan Chimet*, vol. II. *Intrarea în lumea modernă*, selecție și antologie de Iordan Chimet, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992

*Dreptul la memorie în lectura lui Iordan Chimet*, vol. III. *Dialog despre identitatea românească*, selecție și antologie de Iordan Chimet, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992

*Dreptul la memorie în lectura lui Iordan Chimet*, vol. IV. *Certitudini, îndoieli, confruntări*, selecție și antologie de Iordan Chimet, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1993

*Eliadiana*, ediție îngrijită de Cristian Bădiliță, Iași, Editura Polirom, 1997

*Encyclopédie de la Pléiade: Histoire des littératures, vol. I, Littératures anciennes, orientales et orales*, volume publié sur la direction de Raymond Queneau, Librairie Gallimard, 1955

*Istoria României*, autori: Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, ediție revăzută și adăugită, București, Grupul Editorial Corint, 2007

*Zalmoxis. Revistă de studii religioase. Volumele I-III (1938-1942)*. Publicată sub direcția lui Mircea Eliade, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și *addenda* de Eugen Ciurtin, traducere de Eugen Ciurtin, Mihaela Timuș și Andrei Timotin, Iași, Editura Polirom, 2000